

HÖLGYEK A (HAD)TUDOMÁNYBAN – 2020/2021

Szerzők:

Mező Katalin (PhD)
Debreceni Egyetem

Mező Lilla Dóra
Kocka Kör

Mező Ferenc (PhD)
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Első szerző e-mail címe:
kata.mezo1@gmail.com

Lektorok:

Kelemen Lajos (PhD)
Okoskocka Kft.

Nemes Magdolna (PhD)
Debreceni Egyetem

...és további két anonim lektor

Absztrakt

A „Hölgyek a tudományban – 2020/2021” a K+F Stúdió Kft. tehetséggondozó programja fiatal nők számára. A program a magyar Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósul meg. Jelen tanulmány felvázolja ennek a programnak a kapcsolatait a hadtudományokkal és a nők katonai karrierjével.

Kulcsszavak: nő, tehetség, katonaság

Diszciplína: Pszichológia, Pedagógia, Hadtudomány

Abstract

LADIES IN (MILITARY) SCIENCE – 2020/2021

The „Ladies in Sciences - 2020/2021” is a talent development program of K+F Stúdió Kft for young women. This program is realized by support of the Hungarian National Talent program. The present study sketches the connections of this program to military sciences, and to the military career of women.

Keywords: woman, talent, soldiery

Discipline: Psychology, Pedagogy, Military Science

Mező Katalin, Mező Lilla Dóra és Mező Ferenc (2021): Hölgyek a (had)tudományban – 2020/2021. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/1. szám. 103-108. doi: 10.35404/LH.2021.1.103

A K+F Stúdió Kft. „Hölgyek a tudományban 2020/2021” című tehetséggon-
dozó programot valósít meg a Nemzeti
Tehetség Program (NTP-NEER-20-0009
azonosítószámú) pályázati támogatásával.

1. ábra: a „Hölgyek a tudományban 2020/
2021 projekt támogatói. Forrás: a Szerzők

A program keretében (többek között) megvalósult egy anyák és lányaik számára öt alkalommal megrendezésre kerülő, tehetség tanácsadás fókuszú workshop, ami során a nők matematikai és természettudományos, mérnöki, informatikai és orvostudományi pályák iránti orientációjáról is szó eset. Tekintettel a hadtudományok interdiszciplináris jellegére, látható, hogy ezzel olyan pályorientációra is lehetőség nyílt, ami például a hadmérnöki, a kibernetikai, a katonai orvosi, vagy a matematikai és természettudományos kutatások katonai alkalmazási lehetőségeit rejtő pályák iránt is felkelthetik az érdeklődést. A hadtudományhoz történő inter-, illetve multidiszciplináris kapcsolódási lehetősé-

gek révén a műszaki és orvostudományok, illetve a reáliák és az információs technológiák felé nyitott nők kutatási eredményei pedig olyan innovációkat is eredményezhet, amelyek például a haditechnika terén hasznosíthatók.

Minderre azért célszerű még napjainkban is felhívni a pályaválasztás és/vagy karrierváltás előtt álló lányok, szülők figyelmét, mert a nők katonai szerepvállalása, ilyen jellegű karrierlehetősége még napjainkban sem köztudott. Noha a furor teutonicus, a germán harci düh kapcsán már Plutharkosz is írt a nők ókori csatákban játszott aktív szerepéről, mégis csak bő két évezreddel később, a II. világháború óta lett jellemző a nők nagyobb számú belépése a fegyveres erőkhöz (Szabó, 2001), és még a XXI. század első éveiben sem haladta meg a nők aránya a 15%-ot egyetlen hadseregben sem. Ugyanakkor a katonai pályát választó nők számára napjainkban adóttak a lehetőségek (Hegymegi, 2017, lásd még: „Irány a sereg!” – a Magyar Honvédség Karrieroldala.

Megjegyzés: noha a katonai karrier kapcsán is törekedni kell a jogi értelemben vett nemek közötti esélyegyenlőségre, mégsem hagyható figyelmen kívül, hogy a nők és férfiak között általánosságban létezhetnek biológiai (például a terhesség és a szülés a nőkre hárul), pszichológiai (lásd: nemi sztereotípiákkal kapcsolatos vélt vagy valós hiedelmek), társadalmi elvárásokból (például: a katonanők szűkebb-tágabb szociális

környezete, köztük párjuk, gyermekük, szülei stb., szerepküldéseiből eredő) különbségek, melyek már akár a kiképzéstől kezdve befolyásolhatják a katonai pályán történő bevállást. A katonanők pályaszocializációjával kapcsolatban végzett

kutatása során Györffy (2016) például már a kiképzés sikeressége kapcsán is talált a nemzetközi szakirodalomban nemi különbségekre is utaló változókat (1. táblázat).

1. táblázat: a kiképzés sikerességét befolyásoló személyiségvonások, jellemzők, tényezők. Forrás: györffy, 2016, 33. o.)

Ország/Kutató	A kiképzés sikerességét befolyásoló tényező
Davis (US Army)	a kiképzésben jól teljesítők esetében a megküzdési folyamat során változott az észlelt stressz megítélése is, emellett összefüggést talált a résztvevők magasabb szorongásszintje, önészlelés során megjelenő depressziója és ellenségessége között, ami végül teljesítményromlást eredményezett
Lee (Kanadai haderő)	a jó általános erőnlét, illetve a reziliens személyiség
Lubin, Fiedler és Whitlock (US Army)	egyén hangulati állapota
Jackson (US Army)	észlelt stressz (85%-os mértékben)
Overdale (Új zéland -i haderő)	megfelelő megküzdési képesség, melyet a kiképzőknek kell erősítenie
Patrick (Brit haderő)	női férfi különbség: a nők esetében fontos a kommunikáció lehetősége a kiképzőkkel
Lieberman (US Army)	nők esetében a kognitív teljesítmény és az érzelmi stabilitás (a kiképzés esetében mindkettő javul)
Crowley (US Army)	testi állapot, hangulat (szoros összefüggésben)
Banning (US Army)	hónvág
Cook (US Army)	külső kontroll esetében nagyobb a sikertelenség
Bradley (US Army)	dominancia, önbizalom és belső kontroll
Davies (US Army)	distressz és depresszió kezelése
Parmak (Belga haderő)	magas struktúraigény és magas élménykeresés
Lee (kanadai haderő)	súlyosabb szomatikus tünetetek, magasabb neuroticizmus, kisebb ügyesség és nagyobb mértékű alárendelődés (negatívan befolyásoló tényezők)

Más oldalról: noha nem várható el, hogy minden fiatal lány katonai karriert akarjon megvalósítani, de az már lehetséges, hogy tudatosítjuk bennük azt, hogy civil tudományos kutatóként is elérhetnek akár honvédelmi hasznosításra (is) alkalmas eredményeket.

Sajátos alternatíva a nők katonai és civil/tudományos szerepvállalása között az a helyzet, amikor:

a) nem katonai tudományos kutatásaik katonai célú felhasználására (is) lehetőség nyílhat,

b) civilként végeznek katonai hasznosításra is alkalmas eredményekkel, innovációkkal, szabadalmakkal járó kutatási tevékenységet.

Míndez a civil-katonai együttműködés sajátos, s kölcsönösen hasznos terület lehet.

A nők tudományos karrierjének, kutatásainak és innovációinak elősegítése tehát indirekt módon komoly „harcí/szellemi potenciál” felszabadulásával kecsegteti a honvédelmet: igaz, nem a közvetlenül harcoló katonai állomány létszáma nőhet meg a civil kutatók bevonásával és támogatásával, de a kutatók munkája révén keletkezett kutatási eredmények és innovációk számottevő mértékben járulhatnak hozzá a honvédelem hatékonyságának biztosításához.

E megközelítés sajátossága, hogy valójában nem is kell, hogy katonai célú kutatásokat végezzenek azok a kutatók, akiknek felfedezései, találmányai végül katonai célra is hasznosíthatók lehetnek. Ennek azonban az is következménye, hogy a tehet-

seges kutatók támogatása – függetlenül attól, hogy katonai karriert kívánnak-e megvalósítani vagy sem – mindenké (így az adott hölgy, a családja, a társadalom és a haderő) szempontjából hasznos tevékenység.

E gondolatmenet végére lényegében eljutottunk az ókori Kínában mintegy ezer éven át jelen lévő elv újra felelevenítéséhez: a nemzeti boldogulás alapja a csodálatos képességű (ma úgy mondjuk: tehetséges) gyermekek, fiatalok támogatása. Ehhez hozzátehetjük, hogy: beleértve természetesen a tehetséges hölgyek támogatását is!

Ebből a szempontból lehet tehát jelentős a K+F Stúdió Kft. által (az NTP-NEER-20-0009 pályázat keretében) megvalósított, a résztvevő anyák és lányaik számára ingyenesen kínált rendezvénysorozat, ami 2021.02.13, 2021.02.20, 2021.02.27., 2021.03.05. és 2021.03.13. napokon került megrendezésre (2. ábra).

A COVID-19 vírusbetegség okozta pandémia folytán életbe léptetett korlátozó intézkedések miatt online formában megvalósuló workshopok és tanácsadói alkalmak során középiskolás és egyetemista korú hölgyek és szüleik számára egyrészt az időtakarékos tanulás, az ösztöndíj lehetőségek és a tudományos karrier témáit érintő csoportos fórumok biztosítására került sor, másrészt a résztvevők lehetőséget kaptak egyéni konzultációk folytatására is. Az időtakarékos tanulás kapcsán az OxIPO tanulás módszertani tréning főbb témakörei (olvasás-, jegyzetelés-, felelés-, dolgozatírási technikák, szövegértést és emlékezést segítő módszerek) kerültek

2. ábra: részlet az „Anya és Lány” rendezvény plakátjából. Forrás: a Szerzők.

ANYA ÉS LÁNYA

INGYENES ONLINE TEHETSÉGTANÁCSADÁS

Témakörök:

- 1) IDŐTAKERÉKOS TANULÁS
- 2) ÖSZTÖNDÍJ LEHETŐSÉGEK
- 3) TUDOMÁNYOS KARRIER

megvitatásra. Az ösztöndíj lehetőségek kapcsán azok megtalálásának, pályázati jellegzetességeiknek tárgyalására került sor – különös tekintettel a Nemzeti Tehetség Program ösztöndíj-pályázataira. A tudományos karrierrel kapcsolatos egységben került bemutatásra a hazai tudományos képzés rendszere, s a lányok hagyományosan férfiasnak tekintett pályák, tudományterületek terén megvalósítható szereplehetősége – beleértve a hadtudományi karrier lehetőségét is.

Irodalom

Györffy Á. (2016): *Katonanők pályaszociálizációjának folyamatvizsgálata az alapképzéstől a missziós feladatok vállalásáig. Doktori (PhD) értekezés.* Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest. Letöltés: 2021.08.09. Web: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12367/ertekezés.pdf;jsessionid=4517E4210150D14DAFC4168ADE3CFEAA?sequence=1>

- Hegymegi F. (2017): Egyenruha, bakancs és némi smink: katonanők a debreceni dandárnál. Letöltés: 2021.03.19. Web: <https://www.dehir.hu/debrecen/egyenruha-bakancs-es-nemi-smink-katonanok-a-debreceni-dandarnal/2017/01/27/>
- Irány a Sereg! – a Magyar Honvédség Karrieroldala.* Letöltés: 2021.08.09. Web: <https://iranyasereg.hu>
- Szabó M. (2001): A nők és a hadsereg. *Rubiconline*, 2001/6. Letöltés: 2021.03.19. Web: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_nok_es_a_hadsereg